ЗАЦВЯРДЖАЮ
Першы намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення па адукацыі Магілёўскага аблвыканкама
________ І.Г.Лашкевіч
«__» сакавіка 2022 г.

ЗАДАННІ
для правядзення гарадскіх, раённых алімпіяд па вучэбных прадметах “Беларуская мова” і “Беларуская літаратура”

Дата правядзення: 30 сакавіка 2022 г.
Час выканання заданняў: 10.00 – 12.00.

VII клас

Заданне 1. Адкажыце на пытанні.

Максімальная колькасць балаў – 5 (1 бал – за кожны правільны адказ).

1. Як вы назавяце чалавека, які атрымлівае пісьмы: *адрасант* ці *адрасат*? Што абазначае другое паняцце? ____
____
2. Знайдзіце лішняе слова ў ліку пералічаных і растлумачце свой выбар: *дактыль, ямб, метафара, харэй, анапест, амфібрахій*? _______________
____
3. Закончыце фармулёўку: *Арфаграфія — раздзел навукі аб мове, у якім вывучаюцца*____
4. На плошчы Незалежнасці ў Мінску пабудаваны фантан “Беларусь”. Яго ўпрыгожваюць тры бронзавыя птушкі на вянку з калосся, якія сімвалізуюць нашу краіну. Якія птушкі “ўзлятаюць” з цэнтральнай і найбуйнейшай плошчы сталіцы Беларусі? ______________________________
5. Узгадайце пісьменнікаў (паэтаў)–юбіляраў 2022 года. Запішыце прозвішча і імя (псеўданім) **аднаго** з іх.____

Заданне 2. Падайце арфаграфічны запіс слоў, што прыведзены ў транскрыпцыі.

Максімальная колькасць балаў – 5 (1 бал – за кожны правільны адказ).

[лантшафт]	
[дз’ас’атка]	
[спачына]	
[йім’іч]	
[б’эларуск’і]	

Заданне 3. Аднавіце ўстойлівыя спалучэнні па іх агульным значэнні, пачынаючы са слова *глядзець.*

Максімальная колькасць балаў – 5 (1 бал – за кожны правільны адказ).

“падманваць каго-небудзь, гаворачы няпраўду”		
“аднабакова, шаблонна ацэньваць, характарызаваць каго-небудзь”		
“даходзіць да моцнага адчаю, маркоціцца, сумаваць”	вешаць	
“нагаворваць на каго-небудзь, лаяць, абвінавачваючы ў чым-небудзь”		
“без апетыту, неахвотна”		

Заданне 4. Папрацуйце перакладчыкамі. Перакладзіце фрагмент анатацыі на кнігу Я. Баршчэўскага “Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях” на беларускую мову.

Максімальная колькасць балаў – 5

Эту книгу можно назвать энциклопедией белорусского народа, его фольклора и традиций. В весьма доступной и часто остроумной форме автор изображает верования жителей северной Беларуси. Истории, передаваемые из уст в уста, превратились в легенды и предания, которым свято верили, которым следовали. Пришедшие из стародавних времен рассказы были для автора историей этой земли, характера и чувств белорусов.____

Заданне 5. Устанавіце адпаведнасць паміж выдзеленымі парамі слоў у першым слупку і іх сэнсавай характарыстыкай ў другім. Адказ запішыце, спалучыўшы лічбу і літару (напрыклад: А1, Б2, В3, Г4).

Максімальная колькасць балаў – 4 (1 бал – за кожны правільны адказ).

А. **Работа** сэрца і друкаваная **работа**	1. Амонімы
Б. Мацярынская **ласка** і **ласка** – маленькая драпежніца	2. Мнагазначнае слова
В. **Актыўная** пазіцыя і **пасіўная** пазіцыя	3. Антонімы
Г. **Беспадстаўны** вывад і **беспрычынны** смех	4. Сінонімы

Адказ: А__; Б__; В__; Г__.

Заданне 6. Прачытайце загадкі, знайдзіце прыметнікі і запішыце іх у другі слупок. Вызначце разрад прыметніка па значэнні і яго сінтаксічную ролю.

Максімальная колькасць балаў – 6
(0,5 бала – за кожную правільна запоўненую клетку).

Загадка	Прыметнік	Сінтаксічная роля	Разрад прыметніка па значэнні
Два браты пузатыя на гару бягуць.			
Ляжыць на зямлі паніч, ён доўгі, як біч.			
Каціліся каточкі па ліпавым масточку, як убачылі зорку, дык шмыг у норку.			
У нашай кавалісі сабакі дужа ліхі – ні адбіцца, ні адбараніцца, ані хлеба даць.			

Заданне 7. Пастаўце адпаведныя знакі ў пустыя клеткі табліцы. Пры адказе “так” пастаўце знак “+”, пры адказе “не” – пастаўце “–”.

Максімальная колькасць балаў – 5 (1 бал – за кожны правільны адказ).

№	Пытанне	Адказ
1.	Колькаснае значэнне маюць не толькі лічэбнікі, але і некаторыя словы іншых часцін мовы: назоўнікі, прыметнікі, дзеясловы.	
2.	Словы, што ўваходзяць у склад фразеалагізма, з’яўляюцца адным членам сказа.	
3.	Пры скланенні састаўных колькасных лічэбнікаў змяняецца толькі апошняе слова.	
4.	Паэма – невялікі празаічны твор, у якім услаўляюцца велічныя або незвычайныя падзеі, што моцна ўсхвалявалі аўтара, расказваецца пра гераічныя ўчынкі і подзвігі выдатных людзей, паэтызуюцца моцныя, выключныя характары.	
5.	Мастацкая ідэя – жыццёвая з’ява або кола з’яў, пра якія ідзе размова ў творы.	

Заданне 8. Вызначце марфему, у склад якой уваходзяць гукі, што абазначаюцца ў прапанаваных словах выдзеленай літарай.

Максімальная колькасць балаў – 5
(0,5 бала – за кожную правільна вызначаную марфему).

Слова	Прыстаўка	Корань	Суфікс	Канчатак	Постфікс
Узор: звярнуцца					+
вадзіцель					
шасцісот					
чагосьці					
запісаць					

зробіць					
паднесці					
дадому					
ударыць					
усміхнуцца					
двумастамі					

Заданне 9. Запоўніце табліцу.

Максімальная колькасць балаў – 5
(0,5 бала – за кожную правільна запоўненую клетку).

Назва твора	Аўтар	Персанаж	Мастацкі змест	Жанр
	Янка Купала	Гусляр	Праблема мастака і мастацтва ў жыцці народа	
		Серж	Бацькі і дзеці: праблемы гуманнасці, высакароднасці, сумленнасці	Аповесць
"Салодкія яблыкі"		Тонік, Арсенік	Вайна праз прызму дзіцячага ўспрымання	
		Тэкля	Вайна нанесла невылечныя раны маці, якая не дачакалася свайго сына	Апавяданне
"Сябры"	Алена Васілевіч	Лёня і Грыша		

Заданне 10. Адзначце, якія вобразна-выяўленчыя сродкі падкрэслены ў прапанаваных вершаваных радках.

Максімальная колькасць балаў – 5 (1 бал – за кожны правільны адказ).

Вершаваныя радкі	Вобразна-выяўленчы сродак (троп)
Як матулька, вярба Хіліць голаў над ім. *Якуб Колас*	
Вятрыска шаптаў яго з лісцем між гаю – кахаю, кахаю... кахаю, кахаю... *Данута Бічэль*	
Адхінае вечар тонкія мярэжы… *Паўлюк Трус*	
Навакол усё паветра ў струнах сонца залатых… *Максім Багдановіч*	
Ляжыць на стале маім бохан — Па зярнятку з вякоў назапашаны, У дзяжы ліхалеццяў заквашаны… *Мікола Арочка*	